

ГИ ДЪО МОПАСАН КЛОШЕТ

Превод от френски: Лилия Попова, —

chitanka.info

Колко чудни са старите спомени! Те ни връхлитат и ние не можем да се отърсим от тях.

Споменът, който ще разкажа, е стар, толкова стар, че просто не мога да разбера как се е запазил тъй свеж и натрапчив в паметта ми. Виждам съм по-късно толкова зловещи, вълнуващи или необикновени неща, че ми е чудно защо не мога да прекарам нито един-единствен ден, без пред погледа ми да изплува лицето на баба Клошет, такава, каквато я познавах някога, много отдавна, когато бях десет-дванадесет годишен.

Тя беше стара шивачка, която идваше веднаж седмично, всеки вторник, да изкърпва бельото в нашата къща. Родителите ми живееха в старо селско жилище, което носеше името замък, но всъщност беше стара къща с островърх покрив и четири-пет чифлика, групирани около нея.

На няколкостотин метра се виждаше селото, голямо, почти паланка, струпано около църквата, иззидана от червени, потъмнели от времето тухли.

И така, всеки вторник баба Клошет идваше между шест и половина и седем часа сутринта, качваше се незабавно в стаичката за бельото и почваше работа.

Тя беше висока, мършава, брадата или по-скоро космата жена, цялото ѝ лице беше обрасло с чудновата, изненадваща брада, поникнала на невероятни кичури, на къдрави снопчета, разхвърляни като че ли от някой безумец по голямото ѝ лице, което напомняше лицето на стражар във фуста. Имаше косми по носа, около него, под него, по брадичката, по бузите, а извънредно гъстите ѝ, дълги вежди, съвсем сиви, сплъстени, щръкнали, наподобяваха напълно чифт мустаци, които са си сбъркали мястото.

Тя куцаше, но не като обикновените сакати хора, а като закотвен кораб. Когато стъпеше с голямото си кокалесто и изкривено тяло на здравия си крак, сякаш се засилваше, за да се издигне над чудовищна вълна, после изведнаж потъваше надолу, сякаш изчезваше в бездна или пропадеше в дън земя. Походката ѝ будеше наистина представа за морска буря, защото тя се клатушкаше в същото време. А главата ѝ, вечно пристегнатата с огромна бяла забрадка, чиито панделки висяха на гърба ѝ, като че ли прекосяваше хоризонта от север на юг и от юг на север при всяко нейно движение.

Аз обожавях баба Клошет. Щом станех, веднага се качвах в стаичката за бельото и я намирах седнала да шие с грейка под краката. Когато отивах при нея, тя ме караше насила да взема грейката и да седна на нея, за да не хвана хрема в обширната студена стая, разположена под покрива.

— Студът просто ти изсмуква кръвта — казваше тя.

Докато кърпеше бельото с дългите си изкривени, но сръчни пръсти, баба Клошет ми разказваше приказки. Зад очилата с увеличителни стъкла — с възрастта зрението ѝ беше отслабнало — нейните очи ми се струваха огромни, необикновено дълбоки, двойни.

Тя притежаваше великодушието, свойствено на бедните жени, доколкото мога да си спомня разказите ѝ, които дълбоко трогваха детското ми сърце. Виждаше нещата уедрени и опростени. Разказваше ми случки от селото — за кравата, която избягала от обора и една сутрин я намерили пред вятърната мелница на Проспер Мале, загледана във въртящите се дървени крила, за кокошето яйце, намерено в камбанарията на църквата, без никой да може да разбере коя птица е дошла да го снесе точно там, или пък за кучето на Жан-Жан-Пила, което отишло на десет левги от селото и донесло обратно панталона на господаря си, откраднат от някой минувач, както бил проснат да съхне пред вратнята, защото бил измокрен от дъжда. Тя ми разказваше тези наивни приключения по такъв начин, че те добиваха във въображението ми размери на незабравими драми, на величави и тайнствени поеми; а хитроумните приказки, измислени от поетите, които майка ми ми разказваше вечер, съвсем нямаха сочността, широтата и силата на разказите на селянката.

* * *

Един вторник, след като цялата сутрин бях слушал приказките на баба Клошет, пожелах да се кача и следобед при нея; бях ходил с прислужника ни да бера лешници в гората Але зад чифлика Ноарпре. Спомням си всичко това тъй ясно, сякаш е било вчера.

Когато отворих обаче вратата на стаята за бельото, видях старата шивачка просната на земята до стола си, с лице към пода, с разперени ръце. Тя държеше още в едната си ръка иглата, а в другата — една моя

риза. Единият ѝ крак, навярно по-дългият, обут в син чорап, бе опънат под стола, а очилата ѝ, търкулнати далеч от нея, блестяха на пода до стената.

Побягнах тичешком с остри писъци. Домашните ми се притекоха и след няколко минути узнах, че баба Клошет е мъртва.

Не съм в състояние да ви опиша дълбоката, ужасна и сърцераздирателна мъка, която сви детското ми сърце. Слязох тихичко в салона и се скрих в един тъмен ъгъл, сгуших се в голямо, старинно кресло. Подвих колене в него и заплаках. Навярно дълго съм стоял там, защото стана тъмно.

Изведнаж някой влезе с една лампа, но не ме видя. Чух, че баща ми и майка ми говореха с лекаря — познах го по гласа.

Бяха го извикали бързо и той обясняваше причините за внезапната смърт. Не разбрах нищо от думите му. После той седна и му поднесоха чашка ликьор и бисквити.

Лекарят продължаваше да говори и думите му се запечатаха в душата ми и ще останат там до края на живота ми. Струва ми се, че мога да ги възпроизведа със съвършено същите изрази, които той употреби.

— Ах! — казваше той. — Горката жена! Тя беше първата ми пациентка в това село. Счупи си крака в деня на моето пристигане. Не бях успял да си измия ръцете, след като слязох от пощенската кола, и дойдоха да ме повикат спешно, защото случаят беше много, много тежък.

Тя беше седемнадесетгодишна и беше извънредно хубава девойка. Кой би предположил, нали? Никога не съм разказвал нейната история, а и никой друг освен мене и един друг човек, който не живее вече тук, не я знае. Сега, когато е мъртва, мога вече да наруша мълчанието си.

По същото време в селото се бе настанил млад възпитател с хубаво лице и привлекателна стойка на подофицер. Всички момичета тичали подире му, а той се държал пренебрежително, като при това страшно се боял от началника си, главният учител отец Грабю, който често сутрин ставал в лошо настроение.

Отец Грабю се ползувал вече от шивашките услуги на хубавата Хортензия, която току-що умря във вашия дом и която по-късно, след злополуката, бе прекръстена Клошет^[1]. Възпитателят обърна

внимание на хубавата девойка, която без всяко съмнение била поласкана от избора на този недостъпен завоевател. Както и да е, тя се влюбила в него и той успял да измоли една първа среща на тавана на училището, вечерта, след като Хортензия приключила с шиенето.

Тя се престорила, че си отива в къщи, но вместо да слезе по стълбата, за да излезе от дома на Грабю, се качила нагоре и се скрила в сеното в очакване на любимия си. Той скоро пристигнал и тъкмо почнал да любезничи с нея, вратата на тавана се отворила отново и се показал главният учител.

— Какво търсите горе на тавана, Сижисбер? — попитал той.

Чувствувайки, че ще го уловят на местопрестъплението, младият учител отвърнал глупаво, загубил ума и дума от страх:

— Качих се да си отдъхна малко върху сеното, господин Грабю.

Таванът бил много голям, обширен, съвсем тъмен, но Сижисбер блъскал към дъното уплашената девойка и повтарял:

— Идете натам, скрийте се. Ще изгубя мястото си, бягайте, скрийте се!

Главният учител чул шепота и попитал повторно:

— Не сте ли сам?

— О, не, сам съм, господин Грабю.

— Не е вярно, вие говорите с някого.

— Кълна ви се, че съм сам, господин Грабю.

— Тъкмо това ще проверя и аз! — отвърнал старият, заключил два пъти вратата и слязъл да вземе свещ.

Тогава малодушният младеж — често се срещат такива — обезумял от страх и почнал, както изглежда, да повтаря, внезапно разгневен:

— Скрийте се да не ви намери! Ще ме лишите от хляб за цял живот. Ще разбиеете кариерата ми... Скрийте се де, какво чакате!

Те чули, че ключът отново щракнал в ключалката.

Хортензия изтичала към таванското прозорче, което гледало към улицата, отворила го рязко и казала тихо и решително:

— Елате да ме приберете, когато той си отиде.

И скочила долу.

Отец Грабю не намерил никого и слязъл долу силно изненадан.

Четвърт час по-късно господин Сижисбер влезе при мене и ми разказа случката. Девойката бе останала до стената на къщата,

неспособна да се помръдне. Беше паднала от втория етаж! Отидох с него да я прибера. Валеше проливен дъжд. Пренесох у дома злочестото момиче, което си бе счупило десния крак на три места. Костите стърчаха навън. Тя не се оплакваше, а казваше само с възхитително примирение:

— Така ми се пада. Наказана съм.

Извиках и други хора на помощ, както и родителите на шивачката, измислих им една басня за някаква бясно подкарана каруца, която я била съборила и осакатила пред вратата ми.

Повярвах ми и жандармерията напразно дири цял месец автора на това произшествие.

Това е всичко. И аз ви казвам, че тази жена беше героиня, в нея течеше кръвта на героините, извършили най-хубавите подвизи в историята.

Това бе единствената ѝ любов. Тя умря девствена. Тя е мъченица, образец на великодушие и върховна преданост. Ако не се възхищавах толкова много от нея, нямаше да ви разкажа историята ѝ, която не съм споделял с никого, докато тя бе жива, досещате се защо, нали?

Лекарят млъкна. Мама плачеше. Татко каза нещо, което аз не разбрах добре. След това те излязоха от стаята.

А аз останах подвил колене в креслото, ридаещ, заслушан в необичайните тежки стъпки и трополене по стълбището.

Изнасяха тялото на Клошет.

---

[1] Куцичката. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.